

**ONE HUNDRED
YEARS OF
LITHUANIAN POE**

Daugiau poezijos Čikagos padangėje!

Dalia CIDZIKAITĖ

Šių metų rugpjūčio 23 dieną Čikagos centre skambėjo ne lietuviškos dainos, ir ne lietuviškos polkos ritmu sukosi poros – tą vakarą jaukiuose Poezijos fondo namuose (angl. Poetry Foundation) sklandė lietuviškas poetinis žodis. Pasak vakaro, pavadinto pagal vieno iš Maironio eilėraščių pirmąją eilutę „Jau niekas tavęs taip giliai nemylės“ (angl. *No One Will Ever Love You As Much: A Glimpse into One Hundred Years of Lithuanian Poetry*), sumanytojos ir režisierės Audros Budrytės-Nakas, norėjosi prasmingai paminėti Lietuvos šimtmetį mieste, kuriame ji gimė, augo ir iki šiol gyvena, mieste, kuriame tiek lietuviybės pėdsakų ir prie kurio raidos prisidėjo lietuviai.

Mintį Lietuvos nepriklausomybės šimtmečio sukaktį paminėti ne kuo kitu, o eiliuotu žodžiu aktorei ir teatro pedagogei pakuždėjo prieš porą metų Lietuvos Respublikos konsulo Čikagoje surengtas Valentino dienos renginys. Renginio „Love, What Language Do You Speak“ metu įvairių tautų atstovai savo gimtąja kalba deklamavo ar skaitė meilės poeziją, o ekrane buvo rodomi vertimai į anglų kalbą. „Man tas renginys buvo nepaprastas, – prisimena Audrė, – buvo malonu atstovauti Lietuvai ir be galo įdomu išgirsti meilės eiles ispanų, prancūzų, vokiečių kalbomis.“

Renginio sumanytoja ir režisierė Audrė Budrytė-Nakas

Renginio reklama Poetry Foundation lange

Lietuvišką renginį suorganizuoti ne lietuviams įprastose tradicinėse vietose, kaip antai Pasaulio lietuvių centre ar Jaunimo centre, paakino ankstesnė pažintis su Poezijos fondu, įsikūrusiu pačiame Čikagos miesto centre. Poetry Foundation – fantastiška vieta, sako Audrė. Iš išorės ji atrodo paprastas Čikagos *downtowno*

pastatas, bet kai įeini pro vartus, matyti medeliai, mažas sodelis, o stiklinės pastato vidinės sienos suteikia progą pažvelgti į vidų, kur ištisos lentynos poezijos knygų! Užsukti į pastatą ir ten pavartyti knygas gali bet kas, o vakarais jame vyksta poezijos renginiai. Kartais renginiai yra skirti jaunimui, kartais dalyvauja žinomas autorius, kartais eiles skaito įvairių tautybių poezijos atstovai, bet visi jie skirti poetiniam žodžiui. Amerikos lietuvė, jau anksčiau turėjusi galimybę Poetry Foundation skaityti eiles, norėjo, kad su šia vieta susipažintų ir ją pamėgtų ir lietuviai. Be to, norėjosi, kad apie Lietuvos šimtmečio šventę sužinotų ir lietuvių poezijos išgirstų ir nelietuviai.

Tad Audrei nieko kito neliko, kaip tik kreiptis į pačią Poetry Foundation organizaciją. „Parašiau tai, kuo pati tikiu: kad Lietuvoj poetai yra kaip roko žvaigždės! – sako Amerikos lietuvė. – Žmonės pažįsta savo poetus ir juos myli. Pavasarį Lietuvoje vyksta „Poezijos pavasaris“, o rudenį – „Druskininkų ruduo“. Nežinau kitos šalies, kuri taip gyvai dalyvautų poetiniame gyvenime.“ Atsakymo į tokią paraišką ilgai laukti nereikėjo. Poetry Foundation atsakė, jog siūlomas renginys juos labai domina, tačiau, norint jį suorganizuoti, reikėtų paramos iš kurios nors pelno nesiekiančios organizacijos. Čia Audrei į pagalbą atėjo Balzeko lietuvių kultūros muziejus ir jos savininkas Stanley Balzekas jaunesnysis. Atsiradus paramai, prasidėjo ruošia poezijos vakarui.

Audrė prisimena, jog pasiruošimą pradėjo su vadovėliais iš šeštadieninės mokyklos bei jos pačios bibliotekoje esančiomis poezijos knygomis. „Varčiau vadovėlius, skaičiau poezijos rinkinius, skolinausi knygas, skaičiau poeziją internete. Buvo gera – skaityti, jausti poeziją, dar negalvojant apie tai, kad reikės iš visų tų eilėraščių atrinkti tik keletą“, – pirmąsias dienas prisimena pašnekovė. Bet greitai „grynas skaitymo malonumas“ baigėsi, pradėjus galvoti, kaip pasirinkti iš tokios gausybės eilėraščių, kokį pjūvį pasirinkti: teminį, chronologinį...? Pasak Audrės, norėjosi parinkti eilėraščius, kurie būtų svarbūs lietuviams, bet kurie įdomiai skambėtų ir nelietuviams – ar dėl savo temos, ar dėl ritmo.

Galiausiai režisierė nusprendė, jog būtina vakare pristatyti lietuvių klasiką, kuriai atstovavo Maironis, Bernardas Brazdžionis ir Justinas Marcinkevičius. Panorusi renginio dalyviams pasiūlyti ne vien krikščioniškos pasaulėjautos eilių, internetiniame žurnale „Deep Baltic“ perskaitė Laimos Vincės straipsnį apie jauną poetę, Lietuvos žydę Matildą Olkinaite, kuri su šeima buvo sušaudyta 1941 m. prie Panemunėlio. Straipsnyje atspausdinti poezijos vertimai į anglų kalbą Audrei padarė neišdildomą įspūdį. „Tokie jautrūs ir jaunatviški, bet ir skausmingi –

žinojau, kad labai svarbu buvo įtraukti Olkinaitės kūrybos eilėraščių“, – sako ji.

Siekdama į Lietuvą pažiūrėti iš įvairių perspektyvų, į renginio programą režisierė įtraukė Czesławą Miłoszą bei Oskarą Milašį, Johannesą Bobrowski ir Adomą Mickevičių. Pasak renginio organizatorės, amerikiečiai Joną Meką neblogai pažįsta iš avangardinių filmų, todėl buvo smagu jį pristatyti ir kaip poetą, kuo jis, beje, save ir laiko. Renginio programoje vietos atsirado ir ankstyvajai lietuvių poezijai (Kristijonas Donelaitis ir Antanas Baranauskas) bei tarpukario laikotarpiui. „Tada, karo metu ir po karo, vieno kamieno šakos augo į priešingas puses, todėl atrinkau eiles, rašytas tiek Lietuvoje, tiek išeivijoje, apie karo ir praradimo temas“, – sako Audrė. Na, o humoristinei poezijai renginyje atstovavo vis dar lygių sau neturintis poetas humoristas Juozas Erlickas.

Programą atlikti Audrė pasikvietė skaitovus: poetą Vainį Aleksą, aktorius Aušrą Jasaite-Paulauskienę ir Ramūną Paulauską. Kad būtų įdomiau, režisierė programą pajvairino ir keletu muzikinių intarpų. Aleksai užsiminus, kad jis yra sukūręs muziką keliems eilėraščiams, į pagalbą jam buvo pakviesti solistė Dalia Lietuvininkienė ir smuikininkas Kazys Motekaitis. Be Aleksos dainų, scenoje nuskambėjo ir Aistės Plaipaitės kūrinys.

Poezijos vakaro skaitovai ir muzikantai

Paklausta, ar buvo kokių nors jai asmeniškai netikėtų, malonių atradimų ruošiantis renginiui ar renginio metu, Audrė atsakė, kad bene didžiausias atradimas jai buvo anksčiau paminėtos Matildos Olikinaitės poezija, taip pat jaunų lietuvių poetų rinkinys *How the Earth Carries Us*. „Daugelio jų nepažinojau, bet daug išmokau ir toliau skaitysiu jų kūrinius“, – pasižada Audrė. Keturvėjininkų, žemininkų, bežemių kartos poetų eilės įkvėpė toliau dirbti, skaityti, ieškoti ir versti. „Noriu, kad pasaulis labiau pažintų lietuvių poeziją, – sako ji, – nes jei pažintų, tai tikrai pripažintų.“ Beje, ne vieną renginiui atrinktą eilėraštį išvertė pati Audrė. Ir nors, Audrė juokauja, dėl to teko atsisakyti plažo vasarą, versti buvo be galo įdomu. Malonūs atradimai laukė ir jau pradėjus repetuoti su skaitovais: „Man, kaip režisierei, buvo malonu išgirsti eiles, nes ligi tol jos skambėjo tik mano mintyse, ir pamatyti, kaip kiekvienas skaitovas interpretuoja

poeziją.“

Po vakaro niekas neskubėjo skirstytis

Po renginio jo sumanytoja pasidžiaugė, kad renginys buvo gražus: ori, poezijai skirta erdvė, o ir žiūrovai atėjo nusiteikę klausytis. Bičiulis Vytas Čuplinskas sukūrė puikų filmuką, kuris supažindino į renginį atvykusius su Lietuva, taip pat pasirūpino eilėraščių vertimų subtitrais ekrane. Pasak Audrės, poezijos vakare apsilankę lietuvių kilmės žmonės, kurie nekalba lietuviškai, ir tie, kurie tiesiog domisi lietuvių kultūra, labai džiaugėsi vakaru ir dėkojo, kad jis vyko miesto centre. Po renginio prie Audrės priėjusi viena lietuvių kilmės žiūrovių tiesiog švytėjo. Ji sakė, kad jai tokio vakaro labai reikėjo, teigė, jog ji ir toliau – su dar didesniu pasiryžimu – tęs pradėtas lietuvių kalbos studijas. „Aš vis sakau: jeigu kam nors tai reikalinga, jeigu kam nors tai įdomu, ir toliau ruošiu tokio pobūdžio vakarus“, – tarsi sau, tarsi man pasižada Audrė.

Ypač teigiama žiūrovų reakcija ir šiltas priėmimas renginio iniciatorei ir režisierėi sukėlė daug naujų minčių. „Taip, taip, taip, daugiau poezijos Čikagos padangėje!“, – į mano klausimą, ar nereikėtų ką tik įvykusio poezijos vakaro padaryti tradiciniu, neslėpdama entuziazmo atsakė Audrė. Pasak jos, labai norėtusi surengti vakarą su vietiniais poetais, įtraukti jaunus skaitovus ir poetus. Ji pasidžiaugė, kad lietuviško

poezijos renginiai jau daug dešimtmečių vyksta Čikagos Jaunimo centre, o paskutiniu metu ir Pasaulio lietuvių centre Lemonte.

Režisierė rugpjūčio 23 dienos lietuvių poezijai skirtą vakarą prilygino su vasaros metu Čikagoje vykstančiu gurmanų festivaliu „Taste of Chicago“. Jo metu miesto centre ne tik šalutinės, bet ir pagrindinės gatvės uždaromos, visą savaitę geriausi miesto restoranai, kavinės ir užkandinės siūlo maistą pigesnėmis kainomis, kad svečiai ir čikagiškiai susipažintų su Čikagos restoranais. „Mūsų renginys buvo „Taste of Lithuanian Poetry, - reziumuoja pašnekovė. - Ateity neruoščiau tokios didelės apžvalgos, bet pasiūlyčiau teminį vakarą ar poezijos spektaklį.“

Audrės Budrytės-Nakas asmeninės nuotraukos

pasauliolietuvis.lt

„Lietuvybė pasaulyje“

Mielai pasidalysime svetainėje skelbiamais tekstais ir nuotraukomis, tik prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorius.